

Зінаїда КОЗЮК, редактор юридичного напрямку

УКЛАДАЄМО ДОГОВІР НА КУПІВЛЮ ТА ЗБЕРІГАННЯ ПАЛЬНОГО

Із цієї статті ви дізнаєтеся: як найліпше оформити правовідносини між сільгоспвиробником, який не може зберігати пальне, оскільки не отримав ліцензію на право зберігання пального (далі – ліцензія), та підприємством, яке надає йому послуги зі зберігання пального.

За цією темою див. також «БАЛАНС-АГРО», 2019, № 33-34, с. 17, с. 33, с. 37, с. 41; № 38-39, с. 23, с. 27.

У «БАЛАНС-АГРО», 2019, № 38-39, с. 27 ми розглядали ситуацію, пов'язану з передаванням пального на відповідальне зберігання іншому суб'єкту господарювання (далі – СГ). Проте, щоб зберігачу було вигідно провадити таку діяльність, він має виступати покупцем цього пального, адже тільки тоді він отримає «вхідний» акцизний податок. Тож у консультації ми докладно розглянемо, як оформити такі правовідносини та чи можна укласти один договір, за яким зберігач одночасно придбаватиме пальне від імені замовника та зберігатиме його.

У чому вигода

Оформлення договору зі зберігачем, за яким він буде одночасно купувати пальне для замовника та зберігати його, вигідно обом сторонам. І ось чому:

- сільгоспідприємство-замовник (далі – замовник) не зберігатиме на своїй території пальне, тому не матиме потреби в отриманні ліцензії, облаштуванні місця зберігання, купівлі спеціального обладнання та направлення на навчання працівників. Цей варіант підійде також сільгоспідприємствам, яким з різних обставин не вдається до кінця 2019 року отримати ліцензію (проблеми з документами на землю, будівлею, отриманням дозволу Держпраці тощо);
- підприємство-зберігач (далі – зберігач) придбаватиме пальне від свого імені, тому на нього виписується акцизна накладна (далі – АН). Отже, він отримає «вхідний» акцизний податок, унаслідок чого в нього збільшиться реєстраційний ліміт у формулі СЕА РПСЕ. Якби покупцем пального виступав замовник, то збільшення ліміту не відбулось би, тому для зберігача це

невигідно, адже коли він передаватиме пальне замовнику, йому доведеться власним коштом поповнити рахунок в СЕА РПСЕ для реєстрації АН.

Зверніть увагу! У даному випадку зберігач пального однозначно має бути платником акцизного податку, оскільки передавання пального замовнику вважається його реалізацією з відповідним обкладенням акцизним податком. До того ж зберігачу треба отримати ліцензію на право оптової торгівлі паливом, у межах якої дозволяється зберігати пальне.

Тож оптимальним варіантом є укладення договору, за яким зберігач купує пальне для замовника та зберігає його в себе до моменту відвантаження замовнику. У такій ситуації сторони мають право оформити свої відносини шляхом укладення:

- 1) двох окремих договорів, а саме: договору комісії на придбання пального та договору зберігання пального;
- 2) одного змішаного договору, у якому наводяться умови про купівлю пального за дорученням замовника та подальше зберігання пального до витребування (див. **зразок** у кінці консультації).

Майте на увазі! Право на укладення змішаного договору, у якому містяться елементи різних договорів, передбачено ч. 2 ст. 628 Цивільного кодексу (далі – ЦК). Тому сторони можуть укласти декілька договорів або один, у якому об'єднують усі умови.

Пропонуємо розглянути варіант змішаного договору детальніше. Його назва не настільки важлива, як зміст. Наприклад, його можна назвати договором зберігання або договором комісії зі зберіганням. Головне, щоб в умовах **містились елементи комісії та зберігання**.

Умови договору

У змішаному договорі потрібно передбачити умови, які стосуються комісії та зберігання. Нагадаємо, що до відносин сторін у змішаному договорі застосовуються положення законодавства про відповідні договори.

Умови щодо комісії

Чому саме комісія? Тому що за договором комісії одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням другої сторони (комітент) за плату вчинити один чи декілька правочинів від свого імені, але за рахунок комітента (ст. 1011 ЦК). У нашій ситуації комісіонером виступає зберігач, а комітентом – замовник.

Тобто за умовами договору комісії зберігачу доручається придбати для замовника певну кількість пального. Слід уточнити вид пального та його ціну, наприклад максимально допустиму для придбання. При цьому кошти на купівлю надає комітент, а покупцем виступатиме комісіонер від власного імені.

Відмінність комісії від доручення полягає в тому, що за дорученням правочин укладається представником довірителя, створюючи або змінюючи при цьому його права та обов'язки. До того ж представнику треба видати довіреність, а за комісією вона не потрібна, комісіонер від свого імені укладає договори.

Увага! Під час укладення договору комісіонер виступає від власного імені, але діє на виконання договору комісії та надалі передаватиме придбане майно комітенту. Але при цьому майже нереально відслідкувати, для кого купляється майно – для комісіонера чи власної діяльності. Комісіонер може придбавати пальне оптом, а потім самостійно розподіляти його між комітентами та залишати частину, наприклад, для роздрібно торгівлі.

Саме через те, що за дорученням представник виступає від імені довірителя, цей варіант нам

не підходить. Нам потрібно, аби стороною договору купівлі-продажу пального був комісіонер (він же зберігач). Тоді на зберігача виписується АН, у нього збільшується реєстраційний ліміт у формулі СЕА РПСЕ.

Хто є сторонами договору комісії?

Сторонами договору комісії можуть бути **фізособи** (зі статусом підприємця чи без нього) або **юрособи**. Оскільки предметом купівлі є пальне, комісіонер має бути платником акцизного податку та отримати відповідну ліцензію (на зберігання чи торгівлю, зважаючи на вид діяльності).

Договір комісії укладається **у простій письмовій формі та не потребує нотаріального посвідчення**, але за бажанням сторін його можна посвідчити.

Якими є істотні умови договору комісії?

Такими істотними умовами є:

- **предмет.** Указується, який правочин має вчинити комісіонер, вид майна, його ціна;
- **ціна.** Мається на увазі плата комісіонеру за його послуги (ст. 1013 ЦК). Посередницькі послуги не дозволяється надавати безплатно, тому слід обов'язково встановити якусь плату. Розмір винагороди визначається сторонами. У разі продажу товарів винагороду прийнято встановлювати у відсотках від загальної суми виконаних правочинів. У нашому випадку доцільно вказати сталу грошову суму (ставку) за послуги, яка виплачується одноразово або за певний період надання послуг;
- **строк дії.** Наводиться визначений строк дії або взагалі не наводиться (ч. 1 ст. 1012 ЦК). Рекомендуємо зазначити строк дії договору, оскільки ст. 180 Господарського кодексу (далі – ГК) прямо цього вимагає, а для СГ норми ГК мають пріоритет над нормами ЦК.

Додаткові умови стосовно комісії встановлено у гл. 69 ЦК, їх можна додавати за бажанням сторін.

Коли право власності на пальне переходить до комітента з метою його оприбуткування в бухгалтерії?

Після подання комісіонером **звіту** за фактом виконання доручених йому правочинів (ст. 1022 ЦК). На підставі такого звіту сторони здійснюють роз-

рахунки та передавання майна. Звіт є своєрідним актом приймання-передавання. Строки подання та форму звіту законодавчо не встановлено, тому сторони можуть уточнити цей момент в умовах договору.

Отже, хоча в ст. 1018 ЦК і вказано, що придбане майно (у нас – пальне) є власністю комітента, фактично до моменту його передавання комітенту він не має на нього права власності. Адже до цього моменту за звітом не зрозуміло, яку саме кількість пального придбано для комітента.

Слід знати! Комітент набуває право власності на придбане пальне після подання звіту комісіонером. І тут дуже важливо правильно оформити подальше переміщення пального.

Коли зберігач відправляє пальне замовнику, він відвантажує його зі свого акцизного складу на пересувний акцизний склад (далі – АС, ПАС) (окрім випадків, коли пальне відразу заправляється в баки транспортних засобів, що належать замовнику). При цьому зберігач має оформити АН. Якщо він одразу закрий операцію, тобто реєструє другий примірник АН до моменту отримання пального замовником, то замовнику як власнику пального доведеться додатково подавати заявку на переміщення пального (адже він не є платником акцизного податку, а для переміщення пального по території України на транспорт має подаватися заявка).

Тому, аби полегшити життя замовнику, варто діяти так. Зберігач – платник акцизного податку складає АН з АС на ПАС та не реєструє другий примірник такої АН, поки пальне не буде доставлене замовнику (згідно з п. 231.6 ПК на реєстрацію другого примірника він має 3 дні). Тож протягом трьох днів зберігач доставить пальне замовнику і тільки тоді закрий операцію. Таким

чином, замовнику не потрібно подавати заявку на переміщення пального, адже воно вже «приїхало» на його територію.

Умови щодо зберігання

Зберігач зобов'язаний зберігати передану йому річ та повернути її у схоронності (ч. 1 ст. 936 ЦК). З огляду на те що в нашому випадку зберігач займається цією діяльністю професійно, у договорі дозволяється передбачити передавання майна на зберігання не під час його укладення, а в майбутньому. Адже для початку необхідно придбати пальне за умовами комісії, щоб було що зберігати.

Договір зберігання укладається у письмовій формі та не підлягає нотаріальному посвідченню (ст. 208, 937 ЦК).

Якими є істотні умови договору зберігання?

Істотні умови договору зберігання такі самі, як і договору комісії:

- **предмет.** Указується майно, яке підлягає зберіганню;
- **ціна.** Зберігання може бути оплатним або безоплатним (ст. 946 ЦК). Питання плати, строків її внесення або відсутності плати визначаються сторонами;
- **строк дії.** Установлюється сторонами за домовленістю, адже немає ні мінімального, ні максимального строку зберігання.

У разі виявлення втрати/нестачі або пошкодження майна, переданого на зберігання, зберігач несе відповідальність на загальних підставах. Після закінчення строку дії договору зберігання замовник повинен забрати свою річ від зберігача (ст. 948 ЦК).

ВИСНОВКИ

Якщо сільгоспвиробник не може отримати ліцензію або в нього взагалі немає умов для зберігання пального, йому необхідно взаємодіяти із професійним зберігачем пального. Утім останньому не вигідно брати на зберігання пальне без «вхідного» акцизного податку.

Дієвим виходом із такої ситуації є укладення сторонами змішаного договору, який поєднує у собі елементи комісії на придбання пального та подальшого його зберігання.

Змішаний договір укладається у простій письмовій формі та не потребує нотаріального посвідчення (тільки за бажанням сторін). Сторони самостійно вирішують, як його назвати. Це може